

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11.
Telefon száma 788.
KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÖNK VISSZA
CSAK RÉSZLETES LEVELEKET FOGADUNK EL.
ELŐFIZETESI DIJ:
Vidékre postán v. helyben házhoz hordva.
Egy évre . . . 40 kor. | Egy negyedévre 10 kor.
Fél évre . . . 20 kor. | Egy hónapra 8 kor 60 fl.
Külföldre: 8 hónapra külföldre 20 korona.
Franciaország, Olaszország, Törökország, Spanyolország, Svájc, Románia, és Szerbia, valamint az oroszországi magyarok a postaszállomásig tartó útnak, negyedévre 18 korona.
Egy szám ára 12 fill.

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR
főszerkesztő.

EÖTVÖS KÁROLY
azéppárti főmunkatársa.

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11.
Telefon száma 706.
HIRDETÉSEK ÉS NYILVÁNTARTÁS:
KÖZLEMÉNYEK FELVÉTELE KÉRDŐHIVATAL
Főmunkatársa: John F. Jones
& Co. St. Péter, Madarász.
Lendában főmunkatársa: Tóth István
11. Blombery utca.
Frankfurtban a. M. Nemzetközi Könyvtár
vezetkesi: Dabó G. L. és Tóth,
valamint öregei: Rókai.
Berlinben: Danneberg I. I., Kumpflebe Nr. 7
Düke M. úton, Wilmers Nr. 6-8.
Hasselstein és Vögel, I. Wallfischgasse 10
Mosca: Radouf Sotterstalt, Nr. 2.
Oppeln: A. Stenheiser Nr. 2.
Svájc: Henrich, I. Wollste Nr. 14.
Székelyben: Orel, Fessli & Co.
40 vármegyei hirdetői iroda.

Mai számunk főbb közleményei:
Vezérelők: Vasárnapi krónika.
A polgárok tüntetése.
Béres György a Kaszinóban.
Közgyűlések.
Tartoz: Bittó Istvánról. Irta: Eötvös Károly.

Vasárnapi krónika.

A szocialisták érdemül róhatják föl maguknak — ha éppen annak tekintik — hogy a mai népgyűlésen nem volt se beszéd, se határozat, de azt nem sikerült megakadályozniuk, hogy a főváros független polgársága tünetszerűen a katonai követelések ellen. Sőt olyan lelkes és fölemelő volt ez a tüntetés, bekécs polgárokhoz annyira méltón folyt le, hogy minden hazafias gondolkodású ember örömmel látta. A mi kisebb csepegetést történt, az említést sem érdemel; hiszen ha ekkora sokaság van együtt, el nem kerülhetik az apróbb összetűzéseket, a jelentéktelen heveskedéseket. De csalódtak, a kik zavaró eseményekre számítottak, a rendbontó törekvéseknek a polgárság büszke méltósággal vette elejét és a tengernyi nép felvonulása olyan hatalmas demonstráció lett a kormány erőszakos terve ellen a militarizmus elviselhetetlen követeléseivel való csökönys megmaradása miatt, hogy impozánsabbnak szinte nem is kívánhattuk volna ezt a mai tüntetést.

Mert beszéd és írói határozat nélkül is lelkes kifejezésre jutott a tüntető polgárságnak az a meggyőződése, hogy a katonai terhek még inkább emelni gyilkos terv, az ellen küzdeni hazafias kötelesség, s hogy az ellenék mindnyájuk nevében cselekszik, törhetetlenül kitartván a véres pénzáldozat megtagadása mellett. És hogy a jelszó maradjon: vissza azzal a javaslattal!

Szerte az országban mindenütt ez hangzik a kormány felé. Szolnok dérek polgárai kiáltottak lelkes együttérzéssel és küldötték ismételt fogják holnap idefenn, az ország házában. Ezt a jelszót nem fojthatja el semmi erőszak.

Szell Kálmán pedig a hatalmas tiltakozással szemben még mindig adja a közönyt és azt hirdeti ma a hozzá közelálló lapokban, hogy a kormány az eszakiabban sincs engedni, se cserébe adni valamit az országnak a katonai követelésért, se tárgyalásba bocsátkozni az ellenékekkel. Jó, jó, savanyu a szőlő. Hiszen tudnivaló, hogy az egyesült ellenékek nem is volt hajlandó tárgyalásokat kezdeni semmiféle koncesszió iránt, sőt a vásárt és a csereberét éppen

az ellenékek utasította vissza a legnagyobb méltósággal, a mint ezt az Egyetértésnek a katonai követelések ellen indított akciójóról megjelent legutóbbi cikkei ékesszólóan bizonyítják. Egész sorozattal szolgálhatunk erről a témáról s mindegyik cikkünkben az van, a mivel most ó exczellenciájára fenyeget meg bennünket, hogy: nem alkuszunk!

De a milyen kevéssé vagyunk megremülve ettől a »fenyegetéstől«, a melyet egyébként bécslapokban is adresszáltak ma a czimünkre, éppen annyira tulajdoníthatunk komolyságot egy máskülönb a kormány ellen harcoló újság furcsa híreinek. Azt írják abban a lapban, hogy vigyázz te ellenékek, mert »be akarnak csapni«, vésszes tervvel jönnek elibéd: visszavonják a katonai javaslatot, de nehogy győzelemnek tekintsd ezt, mert csak azért teszik, hogy a kormányzás gépezete meg ne akadjon és őszszel majd eléd állnak az egész véderőtörvény megújításával, tíz esztendőre szóló létszámmel.

Nem tudjuk, maliczia akar-e ez lenni az ellenékek szemében, vagy micsoda. De ha komoly feleletet adnánk rá, csak annyit mondhatnánk: majd ott leszünk, hogyha később egyebet akarnak tőlünk, egyelőre megelégszünk mi azzal, ha visszavonják ezt az erőszakos javaslatot.

Egyelőre. Az ország népe se kíván most egyebet.

Budapest, márczius 8.

Nyilatkozat. A következő sorok közlésére kértünk fel:

Tekintetes szerkesztő ur!
Az Egyetértés mai számában olvasom, hogy egy kormánypárti lap az én igénytelen szemlélyemmel foglalkozik és rosszja, hogy én a volt vármegyei székvaróságban, Szolnokon és Jászberényben a katonai javaslatok ellen mozgalmat indítottam meg. Nem tartom érdemesnek a közlést, hogy melyik kormánypárti lap volt szives rólam megemlékezni és megmondani azt, vajon mily forrásból szerzi be információját. Az igazság kedvéért ki kell azonban jelentenem, hogy a fenti hír teljesen valótlan s annak reám vonatkozó részéből egy szó sem igaz.
Én ez idő szerint a politikától teljesen elvonultam, s a szabadelvű pártkörből nem azér léptem ki, mert im most a politikai tevékenység terére lépni óhajtanék, hanem kiléptem azért, mert Szell Kálmán lagymatag, paklizó politikáját károsnak tartom, következményében egy a nemzet, mint a korona érekeire veszélyesnek, s így óráz tem nem engedé nekem, hogy a politikától teljes elvonulástom mellett is a Szell Kálmán vezetés alatt álló szabadelvű pártnak tagja maradjak.

Midőn jelen soraim közzétételét igen köszönöm, fogadja tekintetes szerkesztő ur kiváló tiszteletem kifejezését.
Budapest, 1903. márcz. 8.
Almásy Géza.

Készséggel közöljük ezt a nyilatkozatot, a mely a jászberényi kormánypárti lap téves értesülését tisztázza. De hangsúlyoznunk kell, hogy a mi kommentárunknak lényeges része nem változott. Mert a jászberényi választásoknak igenis van jussuk ahhoz, hogy számon kérjük képviselőjüktől, gróf Apponyi Alberttól, mi lát az ő nézete a katonai javaslatok dolgaiban. Ez itt a forrás. Tehát: halljuk Apponyit!

A polgárság tüntetése a katonai javaslatok ellen.

A főváros független polgársága a mai napot választotta, hogy impozáns keretek között adjon kifejezést tiltakozásának a kormány katonai javaslat ellen.
A parlament elé hívták a főváros polgárait, akik nagy számmal el is jöttek. Hogy a népgyűlés elmaradt, az a tüntetés erején és jelentőségén nem változtat semmit. A népgyűlés rendezői a körülményekkel számoltak s nem akarták a tiltakozás komoly méltóságát összejöttöknek kitenni.
A szocialistáknak e szerint nem sikerült visszaszerezniük a polgárság lelkes manifesztációját. A tüntető körmenetet azonban megtartották a polgárok s a sok ezer főnyi nép komoly, öntudatos magatartása többször beszélt akármilyen ékes szónoklatnál is. Megmutatta, hogy ez a tiltakozás nem igazolt munkájának a gyűlölet, hanem a nemzet meggyőződéséből fakad!
A tüntetés lefolyásáról a következő részletes tudósításunk számol be:

Az országház előtt.

A képviselőház főbejárója előtt levő óriási tér déltől napfényes lett. A rendőrség néhány perccel tízenkét óra után vonult ki s a gyalogos- és lovasrendőrök a térre nyíló utcák sarkán helyezkedtek el. A háznyitására tízenkét rendőr őrizte a parlament bejáratát s még az a mellett elvonuló járdára sem bocsátották föl az embereket.

Az Alkotmány-utczára szemben, a tér keleti oldalán állott a függetlenség polgárok tüntetése az ország, köztársaság, mintegy ötven nemzeti zászlóval körülvéve a népgyűlés össze- hívó. A földmívelési miniszterium hatalmas oszlopcsoportok a hölgyek leptek el, keblükön nemzeti zászlóval. A rendőrség részéről itt Gyálakay Lajos tanácsos, Szentkirályi Béla és Császik Pál fogalmazók jelentek meg.

Még csak egy óra volt. A főváros polgára, minden irányból nagy számban sereglettek a népgyűlés helyére, hogy megmutassák a kormánynak, hogy az ország szívének lakossága a katonai követelésekkel érélyesen szembeáll.

A szocialisták a parlamenttől balra, az egykori Új-püspök téren, a Szabadság-téren gyülekeztek. A munkások vezérek hívására szintén sokan jelentek meg.
Deitán felkeltőkor Boda Dezső rendőrkapitány közölte a szocialisták gyülekezésének összehívóival, hogy a főkapitány a szocialisták nagy kizárótt felhívása folytán nem engedi meg-

hogy zárt sorokban a parlament elé vonuljanak. A falragasok felhívása nyilvánvalóvá teszi, hogy a szocialdemokraták meg akarják zavarni a függetlenség polgárok népgyűlését, ezt pedig a főkapitány a közrend szempontjából is meg kell, hogy tiltsa.

A rendőrök ezalatt minden előkészület megtették, hogy a Szabadság-térről a népgyűlés helyére nyíló utcákat elzárják. A munkások vezetői erre azt felelték Boda rendőrkapitánynak, hogy minapi bejelentésüket a főkapitány tudomására vette s őek ehez, mindaddig, a míg a főkapitány új határozatot nekik írásban nem készít, ragaszkodnak is.

Ha a Szabadság-téren külön népgyűlést akarnak tartani, a főkapitány előzetes felhatalmazása alapján, megengedem — szöjt ismét a rendőrkapitány.
A munkások, lehetnek négy-ötzezen, erre nem álltak rá. Vezérelk alk észrevehető utasítására csakhamar minden irányban elszéledtek, de megkerülve a szomszédos utcákat négyesével, ötszével a parlament elé mentek át. Jelzőbírókat és pros szegélyes fehér zászlókat nem is vittek magukkal.

Két órakor a függetlenség polgárok népgyűléseinek összehívója s a közben összegyűlt polgárokat a munkások nagy tömege vette körül.
Vezérek jeladására rendezettek a munkás- Marszállásra. Úgyarabban a pillanatban felhangzott a Kossuth-nóta is s a hazafias polgárság zászlós felkesedéssel larsogta tul a munkások indulását. A szónokok részére főtartott asztal mögött hirtelen kihálás hallatszik. A munkások utat nyitnak vezéreiknek, Grossmann M. kénszak és Bokányi Dezsőnek. A független polgárok elállják az asztalt. A két munkás-vezér az asztalhoz jut és beszélni akar.

— Ez a népgyűlés a független érzelmi polgárok gyűlése, önöknek semmi dolguk — kiáltják feljűk.

Egy szempillantásra úgy látszott, mintha az összejöttök elkerülhetetlen volna, de egyszerre más történt. Az egybehívók s a kijelölt szónokok a teret átengedték a munkásoknak s elvonultak. Rázenedtek a Kossuth-nótára s négy-öttszáz főnyi lelkes csapat a háromszíni zászlók sorfala között a Alkotmány-utczába ment.

Az Alkotmány-utcza és a Corove-utcza sarkán a menet megállt. Lakatos Miklós, majd Holld Lajos beszédet intéztek a független polgároknak. Elitették a szocialisták erőszakos fellépését, aztán kiadták a jelszót, hogy bejárják a megállapított utvonalat s így fogják kifejezésre juttatni a tiltakozásukat.

A tüntető felvonulás.

Az eső gyengén permegetett. A tömeg felszaporodott talán ezre. Legelőtt egy szakasz diszruhás lovasrendőr haladt. Mögöttük Tóth Lajos kerületi kapitány és Palágyi Kálmán felügyelő nyitottak meg a menetet. A polgárok élén hatalmas nemzeti zászló lobogott vittek, a közepén Kossuth Lajos arcképe. Mellette kivont karddal az egyik fekete disz-magyarba öltözött rendező. Az első sorban a független népgyűlés egybehívói és rendezői egymásba karolva erős koronát vontak az uttest teljes szélességében s a hogy megindultak, számuk egyre női, szakadatlanul nagyobb lett.
Az Alkotmány-utcza elején, a Váci-körtűn a lovasrendőrök megálltak s mögöttük a tömeg is. Az egyetemi ifjak tartóztatták fel őket, a kik min-

érték oda s a népgyűlés helyére akartak eljutni.

Zászlókkal, nemzetiszínű kokárdákkal jött az egyetemi polgárságnak lelkes, ifjú csapata a Egyetem-térről, a hol már dőbben összegyűlt a fiatalok.
Riadó eljenzéssel üdvözölte egymást a két tábort. És egymással egyetemes ünnepi komolysággal haladt a kitűzött utvonalon s a négy-öttszáz kibontott piros-fehér-zöld színű lobogó között haladt tábor diadalmasan hirdette Budapest főváros független érzelmi lakosságának követelését, azt, hogy Le a katonai javaslatok!

Az Andrassy-utcon.

A merre a tüntető polgárok elhaladtak, megnyiták a házak ablakait. Asszonyok, leányok jelelték meg s kendőlobogattással üdvözölték a polgárság menetét, a mely a szakadó esőben is egyre szaporodott s mint az áradat folytatózatlanul hűmpölygött. Rajgörgő felkesedéssel enekelt a Kossuth-nótát. A mint az ének egy-egy percre elhaladt, tiz-tizenöt ezer ember zúgta: Le a német kommandóval! Két éves katonai szolgálatot követelünk! Eljen a magyar zászló! A hadsereg magyar legyen! A hadsereg a népi!
A házak nagy része, a hávéházak, az érkező nemzeti zászló díszit öltöttek. Az Opera előtt a tömeg megállt.
— Hol a zászló! Ki kell tűzni a lobogót!

A Teréz-körtűn a Károlyi gróf palota is komoran, zászlószalag nélkül fogadta a tüntetőket, a kik itt is hatalmas Abonyi kiáltásokkal fejezték ki megbotrólkozásukat. Az Erzsébet-körtűn az erzsébetvárosi demokráta üdvözölték a tömeget odébb pedig a függetlenség és négyvannolvas pártkör nemzeti zászlós ablakait vették rájuk. A körben kevesen voltak. A honatyák nagy része a vidékre utazott, hogy ott is tenni legyenek a polgárság tiltakozó mozgalmának.

A Kerepest-utcon.

A Népszínház előtt megakadt egy időre a vilámasok forgalma. A tüntető tömeg hálás eljenzéssel felett a színház művészeinek és művésznőinek, a kik az épület ablakából üdvözölték a polgárságot. Az Esztriházy-utcza sarkán akik gróf Tisza István. A fölülte levő lakás ablakából kendőlobogattal szállt ugyan a tüntetők felé, de azért Tisza Istvánnak mégis kijutott az abozból.
A Pannónia szálló egyik ablakában sárga ruhás hölgy állott, a nyakában fekete kendővel. A tömeg provokálnak vette a fekete-sárga színt s ugyancsak megabozgolta az idegen hölgyet, a kik csak nagyokora vette észre, hogy a haragja kiáltások neki szólnak.

A Kossuth Lajos-utczában.

Az Országos Kaszinó erkélyén néhány uriember állt. Zászlóval nem volt látható s a tömeg itt sem fukarkodott a Le vele kiáltásokkal.
— Pfff! Törjék be az ablakokat!
Wekerlet, a kaszinó elnökét is, megabozgolták.
A Nemzeti Kaszinó udvarán egy szakasz rendőr volt kezében. Az első emeleti ablakok mögött néhány arisztokrata állt. A tömeg felismerte a két Andrassy gróft, Gyulát és Tivadart s fűsikeltő zújjal és abozzpál tüntetelének. De eljenzetek is: Beathy Ákóst, a kit azonban ezalatt nem láttak.
Az Eskü-utcon, a ferenczok-tere sarkán van a király háza. Az eljenzés, az abozzás hirtelen állt. Kínosan csöndes néhány perccel kezezték. A rendőrszék feszült figyelemmel várták, hogy mi történik. Egyszerre megszűntek a csend és ezer és ezer torokból hangzott fel újra, hogy: Kossuth Lajos azt üzent!
A Klottid főhercegnő palotájában verték be az első ablakokat. Kövek repültek az épület első emeletére s három nagy üvegábla csörömpölve hullott az aszfaltra. Ettől fogva nem is kimélték már az ablakokat s a rendőrség kereste a garázdalkodókat.

Az Egyetértés tárcaja.

Bittó Istvánról.
— Az Egyetértés eredeti tárcaja —
írta: EÖTVÖS KÁROLY.

(Született 1832 május 3-án. Közneves, de előkelő birtokecs családból. 1848-ban képviselő, később hajdú, Somogy vármegye egykori főszolgabírája, képviselő, igazságügyminiszter, képviselőház elnöke, miniszterelnök, Deák Ferencz harati köréhez tartozott.)
Bittó István nagyon kevesen ismerték igazán. De a kik igazán ismerték: azok igazán szerették. És őszintén becsülték. Ezt nem gátolta se nemzeti párti volta, se őt-és meggyőződése. Mert igaz, jó és erős magyar volt minden ízében. Erős magyar érzelmeiben a miniszterelnökök közt talán csak Bánffy közelítette meg. Felül nem multa egyik se.
En szép példákat tudok erre.

Mikor föbb mint negyedszázaddal ezelőtt a második választási törvényt hozták, úgy láttuk szükségessé, hogy az erdélyi cenzus-törvény megváltoztalun, nehogy román-ajku atyánkfiai dako-román képviselőket áraszszák el az országgyűlésen. Ellenünk volt gróf Szapáry belügyminiszter, ellenünk volt a balközép s ellenünk voltak a Deák-párt radikális elemei Gorove István és Horváth Boldizsár által szervezve. De ellenünk voltak a felvidéki deakpártiak is, kiket a vén Justh, a »tót király« vezetett.
Szegény báró Kemény István kétségbe volt esve. Szentül hitte, hogy elbukunk és zentül hitte, hogy akkor elveszjük Erdélyt. Mi azonban csölkörre álltunk, a központi bizottságban győztünk s a Deákpart értekezletén addig viaskodtunk, míg ott is ki nem

osikartuk a néhány szónói többséget. Együttal pártkérdezős tettük javaslatunkat.

Hátra volt azonban a főrendház. Ott már semmit nem segíthetünk, a belügyminiszter pedig berendelte a főispánokat, hogy ellenünk a kormány eredeti javaslatát szavazzák meg.
Egy szép augusztusi napon reggeli hat órakor beront hozzám báró Kemény István, lerántja rólam a takarót s fölemnél fogva fölébízal.
— Gyere, gyere, öltözz hamar, menjünk Bittóhoz deputációba!
Atkozottul álmos voltam.
— Hány óra?
— Siess, siess, mindjárt hat óra lesz.
— Az öreg apám se járt deputációba miniszterelnöknél hajnali órában.
Nem hagyott békét, felöltöztem, kocsiiba ülünk, mentünk Jeney József széky képviselőhöz, őt is fölvetjük s hajtattuk lóhalában föl Budavárába, a miniszterelnöki palotába.

Portásra, komornyikra rárontottunk: kellek föl azonnal a miniszterelnökök. Futott mindegyik a belső szoiákhöz és szolgálattevő frajokhoz. A miniszterelnök, bár szűkölkö legény, nem régi házas volt. Fölverték. Elhitették vele, hogy a tatarok törtek be az országba.
Jött ki hozzánk az elfogadó terembe papusban, barnavorús hálókabátban, vörös házi sapkában. Mint egy török basa.
— No mi baj ilyen kora reggel?
— En voltam az első szónok. Elmondtam a cenzus-veszedelmet. A belügyminiszter gonosz praktikáit, Tizenyelek berendelt főispán veszedelmes szándékát. Vagy segítsen, vagy elbukunk! Holnap lesz a szavazás.
Jó báró Kemény István folytatta a panaszt.

De panasza közben mély érzés fogta el szívét. Eszébe jutott, hogy még van jó ma-

gyar Erdélyben s hogy azok számára meg kell menteni az országot. Ha pedig már azok is elfogyának...

Mikor ide jutott panaszával, elfutott a hangja. Valami szorította a torkát. De Jeney szeméből is kicsordult a könny. Jeney fejezte be a mondókat.
— ... de mi azt már nem akarjuk megérni!
Bittó István, a miniszterelnök azt felelte:
— Köszönöm szives fáradságokat. Nem tudtam a dolgról. Mindjárt intézkedem. Mig én a kormányon leszek: a magyarságnak hátraszorulni nem szabad.
Oly keményen beszélt a főispánokkal, hogy tizenyelek közül tízenöt velünk szavazott és csak Örmös temesi gróf, Kis Miklós jász-kun főkapitány s még egy harmadik — neve nem jut eszembe — szavazott ellenünk. Győztünk!

Ilyen fura deputáció se járt azóta a miniszterelnöki palotában. De talán azelőtt se.
Volt Bittó igazságügyminiszter is. Ő szervezte 1871-ben a királyi bíróságokat, ismeretlen elemekből harmadfel ezer bírót egyszerre kinevezni! Azt a protekciós bucsujárást kellett csak látni, a melylyel őt három hónapra el folyton ostromolták.
Széldi modorban, de halhatatlan keménységgel állt ellent. Még maga Andrassy Gyula miniszterelnök se tudta egyik gazdaszjátét börtönfelügyelőnek náda beajánlani. Nem is hagyta a dolgot megjegyzés nélkül:
— Terringette Pistikája, az ember sehoggy se boldogul vele.
Kis termete miatt bizalmas körben csak Pistikának neveztek.

Deák Ferencz nagyon szerette és becsülte. Az 1872-iki országgyűlésen elnököt kellett

választani. Sokan Somssich Pált akarták, a mely 1869-iki képviselőház elnökét. Sokan Gorovót, a párt elnökét. De mások is voltak jelöltek. A Deák-párt kebelében hosszú vita-tára voltak készen. Akkor meg nem a kormány jelölte ki a képviselőház elnökét, a ház élének övta e nagy jogát. Akkor meg nem is volt a képviselőház elnöke, »kegyelmes ur«, hanem csak az otthoni ezime volt.

En is deakpárti voltam akkor. Körhelyiségünk a Hungáriában volt. Ott jöttünk össze a képviselőházi elnökek megalapodni.
Gorove István pártelnök megnyitja a tanácskozást s jelenti, hogy az elnökjelölés kérdéséhez Deák Ferencz óljat először szólal.
Deák Ferencz jobb kezét az asztalra teszi s balkezeiben szivarját tartja alfelé: S szöli:
— Elnökválasztásról, személyi kérdésről van szó. Az elnöki tiszt nagyon fontos és gyakran nehéz. Meg kell fontolnunk higgadtan s szabadon kell tanácsoznunk, kit válasszunk az állásra. Mindenki mondja meg nyíltan véleményét.
S ekkor erős hangsulyozással tette hozzá:
— En Bittó István igazságügyminiszter urat óhajtom a képviselőház elnökének!

— Eljen! Eljen!
Azonnal végre lett a tanácskozásnak. Lehetett is azután már tanácskozni, a nikor Deák Ferencz megmondta a véleményét. De úgy elhallgatott ott minden más árnyalat, mintha más se lett volna a válogón, mint Bittó István.
Igy lett a ház elnöke.
De még később lett miniszterelnök.
Szávay Józsefnek teste-lelke megunta már a miniszterelnökséget, pedig áig volt egy év óta abban a méltóságban. Szabadulni akart minden áron.
A király sok embert megkérdézt: ki le-

gyen a miniszterelnök. Akkor hallgatta meg először Gyhezy Kálmánt és Tisza Kálmánt is. Meghallgatta Bittó is, a ház elnökét. S egyeztet csak azt mondja neki:
— Önt bizom meg a miniszterium megalakításával.

Hej h a ki adta! Most ijedt meg már igazán Bittó István. Hat hiszen az igaz, hogy ő házelnök volt, igazságügyminiszter is volt, Somogy vármegyének főszolgabírája is volt s a függetlenség harcoló bújdosó is volt, de elvégre mégis csak táblabíró volt. Hogy lehessen ő miniszterelnök?
— Fölség, köszönöm kegyességét. Fölséged parancsának engedelmeskedem is, de azt Fölséged se parancsolhatja, hogy arbul beszéljek, mikor én arbul nem tudok.
Mosolygott a Fölség.
— Csak próbálja meg kedves Bittó, tud ön meg arbul is.
Igy lett miniszterelnök.

Pedig még se igen tudott arbul. A bosnyák politikát például határozottan ellenzte. E miatt kellett meg is buknia. Nemcsak neki, hanem a Deák-pártnak is. Ennek elbeszélése azonban már a magas politika körébe tartozik.
Nem volt szónok. És nagyon szerény ember maradt. E két körülmény gátolta abban, hogy vezérezerepet állandóan vigyen.
Egyszerű, tiszta, magyar és nemes táblabíró eszéjárása volt. Kisebb társaságban, magántársaságban felfogása, érvelése, nemes modora mindig hatalmas befolyást gyakorolt. Voltak eszményei s tudott lelkesülni.
Az egyetlen miniszterelnök volt, a ki átment az ellenékre.

